

ТЕМА:

Еколого-економічні засади раціонального використання земель рекреаційного призначення в Голосіївському районі міста Києва

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	3
1.1.Сутність, поняття та економічні умови екологізації землекористування	3
1.2.Еколого-економічні пріоритети у формуванні земельної політики в сфері рекреації.....	Error! Bookmark not defined.
1.3. Характеристика механізмів регулювання використання земель рекреаційного призначення	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В ГОЛОСІЇВСЬКОМУ РАЙОНІ М.КИЄВА	7
2.1.Еколого-економічний аналіз використання земель рекреаційного призначення Голосіївського району м.Києва	7
2.2. Конкурентні переваги розвитку рекреаційної діяльності Голосіївського району м.Києва	Error! Bookmark not defined.
2.3. Проблеми розвитку використання земель рекреаційного призначення Голосіївського району м.Києва	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 3. СПРОБИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ГОЛОСІЇВСЬКОГО РАЙОНУ М.КИЄВА	11
3.1. Зарубіжний досвід використання земель рекреаційного призначення у містах	Error! Bookmark not defined.
3.2. Просторове управління рекреаційним землекористуванням.....	11
3.3. Стратегічне планування розвитку використання земель рекреаційного призначення Голосіївського району м.Києва	Error! Bookmark not defined.
ВИСНОВКИ	13
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	Error! Bookmark not defined.
ДОДАТКИ	Error! Bookmark not defined.

ВСТУП

Сучасні населені пункти мають тенденцію до ущільнення міської забудови та збільшення чисельності населення. Питання екологічного благополуччя, що виникають, і суттєве скорочення місць відпочинку населення змушують серйозно переглянути концепцію сучасного містобудування. Насамперед зміни мають торкнутися збільшення кількості рекреаційних зон міста, де людина могла б відновити свої сили та здоров'я, займатися спортом та відпочинком [1].

Мета дослідження – розробка теоретичних та методичних аспектів організації рекреаційного землекористування.

Об'єктом дослідження є рекреаційні ресурси Голосіївського району м.Києва.

Предмет дослідження – природні, антропогенні процеси, явища, стани, що зумовили використання земель для організації рекреаційної діяльності.

В написанні роботи використовувались наукові статті, монографії з проблематики еколого-економічного використання рекреаційних земель, екологізації рекреаційного землекористування, періодичні видання, наукові посібники.

Емпіричною базою дослідження послужили законодавчі та нормативні акти; інструктивні та методичні документи; результати досліджень автора; фактичні дані зібрані і оброблені автором; матеріали практичних процедур.

Теоретична значимість полягає в узагальненні теоретичних підходів до сутності «екологізації» та її адаптація до рекреаційного землекористування.

Практична значимість дослідження. Запропонований в даній роботі матеріал і сформуванні на ньому висновки можуть бути використані в плануванні лекційних курсів і проведенні семінарських занять з екологічного менеджменту, а також певні рекомендації можуть застосовуватись в плануванні стратегічного плану розвитку Голосіївського району м.Києва.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

1.1. Сутність, поняття та економічні умови екологізації землекористування
Існують багато різних підходів до визначення поняття «землекористування». Деякі вчені розглядають землекористування як порядок, умови і форми експлуатації земель (юридично); сукупність земельних ділянок, експлуатованих землекористувачами (адміністративно). Представимо найбільш розповсюджені підходи до визначення даного терміну на рис. 1.1.

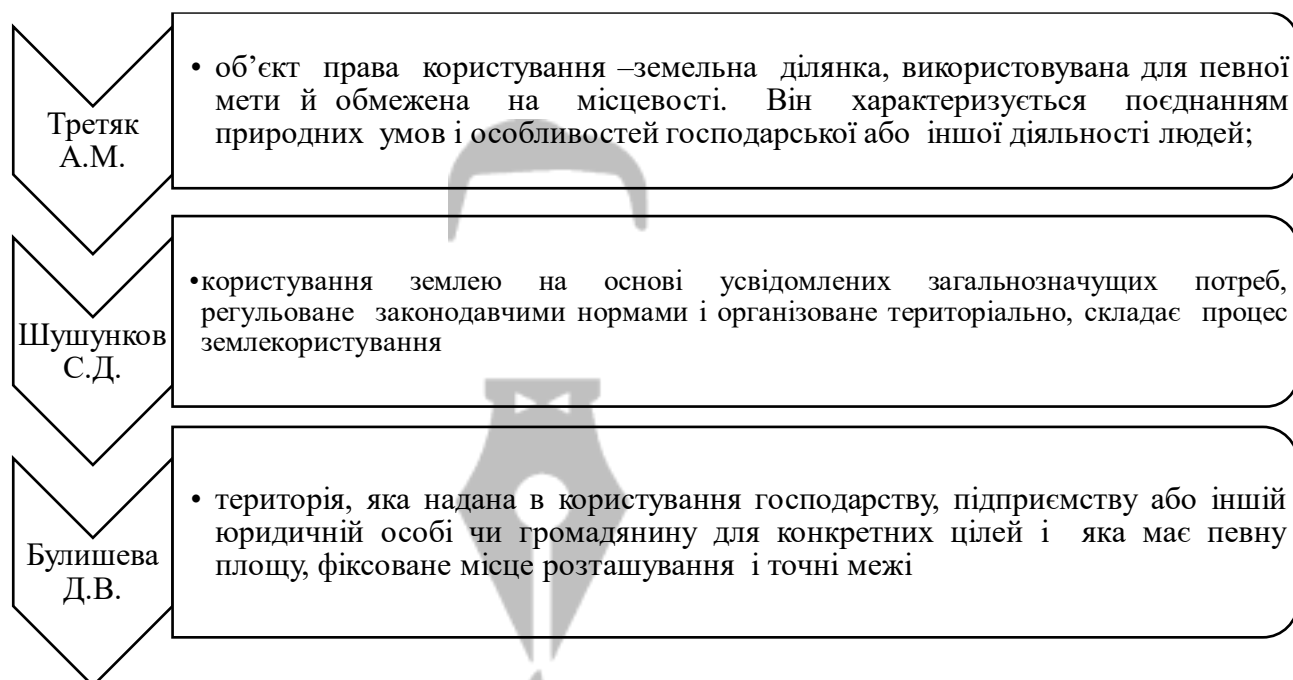

Рис.1.1 Підходи до визначення терміну «землекористування»

Джерело: узагальнено автором [49, 40, 4]

Основним методом, що дозволяє забезпечити дослідження процесів та явищ, що відбуваються на певній території у просторі та часі, виявити динаміку технічного, технологічного, соціального та економічного забезпечення конкретного виду користування земельними угіддями, є екологічний моніторинг.

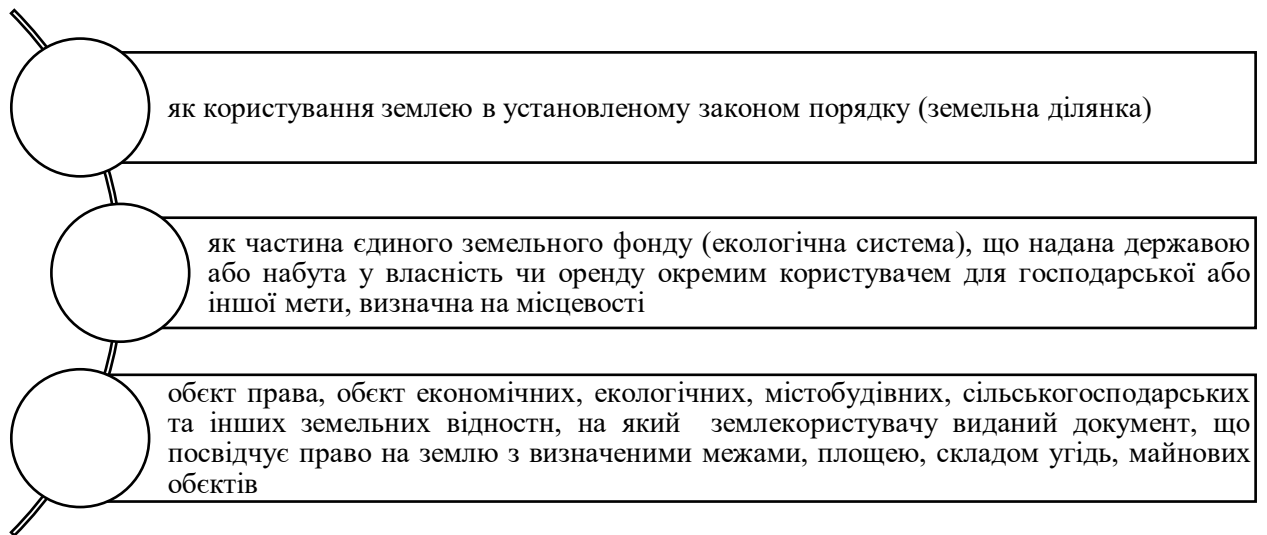

Рис.1.2. Основні аспекти поняття «землекористування» у науковій літературі

Джерело: складено автором на основі [3, с.47]

Представимо на рис. 1.1 підходи до визначення терміну «екологізація».

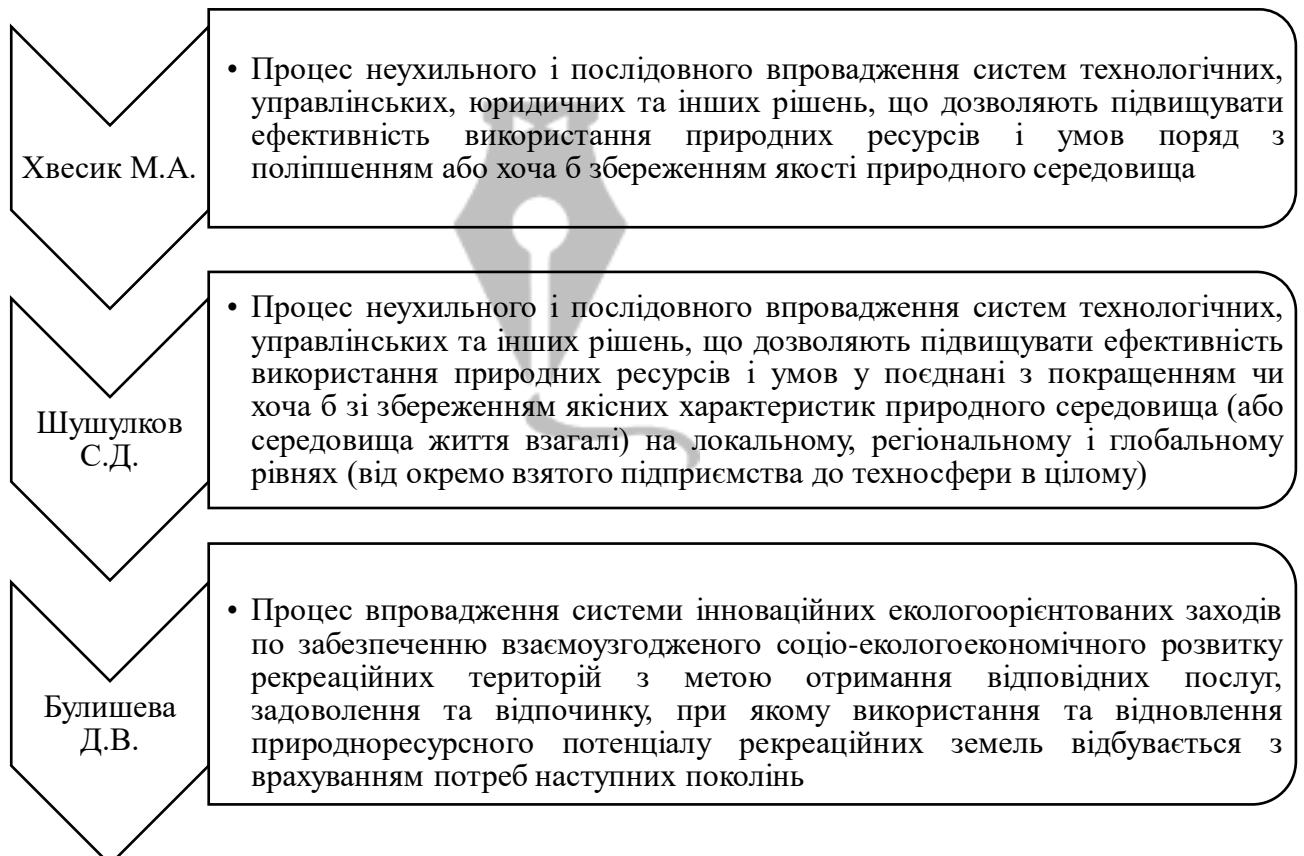

Рис.1.3. Підходи до визначення терміну «екологізація»

Джерело: узагальнено автором [45, 49, 4]

Забезпечення процесу рекреаційного землекористування в Україні здійснюється через систему інституційно-правового підґрунтя, положення якого закріплені у Конституції, кодексах, законах України та інших нормативно-правових актах, притаманних правовому регулюванню відносин у сфері земельних відносин, рекреаційної та містобудівної діяльності.

Рис.1.7. Інституційне підґрунтя рекреаційного землекористування

Джерело: складено автором на основі [20]

Екологічне страхування та екологічний аудит є основним важелем для стимулювання екологічної свідомості. Саме практична реалізація таких інструментів забезпечує не тільки результати діяльності суб'єктів господарювання, а й формує досить позитивний імідж, необхідний інвестиційний клімат та знижує рівень можливих екологічних загроз на відповідних територіях. Механізм державного регулювання курортно-

рекреаційної сфери набуває нового економічного змісту у зв'язку з новими викликами сьогодення, а саме:

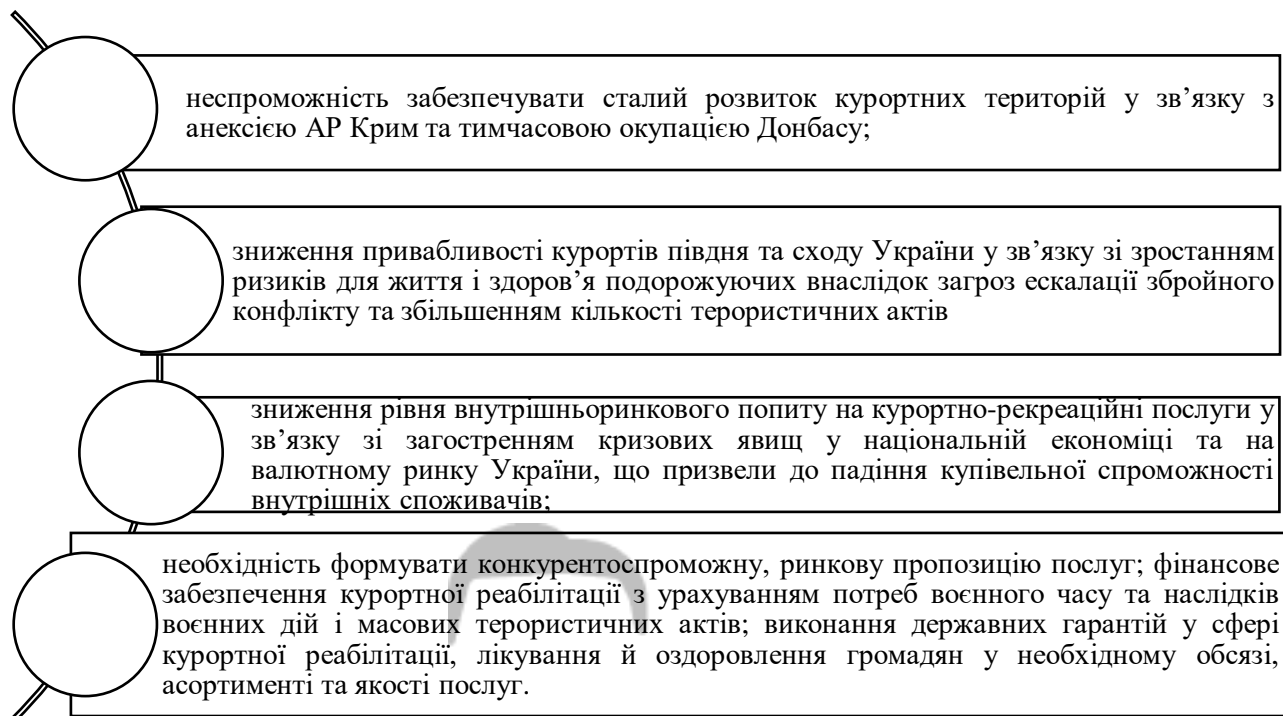

Рис.1.8. Питання, які вирішують економічні інструменти
рекреаційного землекористування

Джерело: складено автором на основі [7]

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В ГОЛОСІЇВСЬКОМУ РАЙОНІ М.КИЄВА

2.1. Еколого-економічний аналіз використання земель рекреаційного призначення Голосіївського району м.Києва

Україна має значний природно-ресурсний потенціал - земельним, водним, лісовим та мінерально-сировинним. Частка земельних ресурсів у складі продуктивних сил держави становить понад 40%. Земельно-ресурсний потенціал України, за результатами аналізу його стану, що не повною мірою відповідає вимогам раціонального природокористування. Земельні ресурси України характеризуються надзвичайно високим рівнем освоєння.

Станом на 01.01.2022 р. земельний фонд України у межах її кордонів налічує 60354,9 тис.га. Представимо на рис.2.1. структуру земельного фонду України.

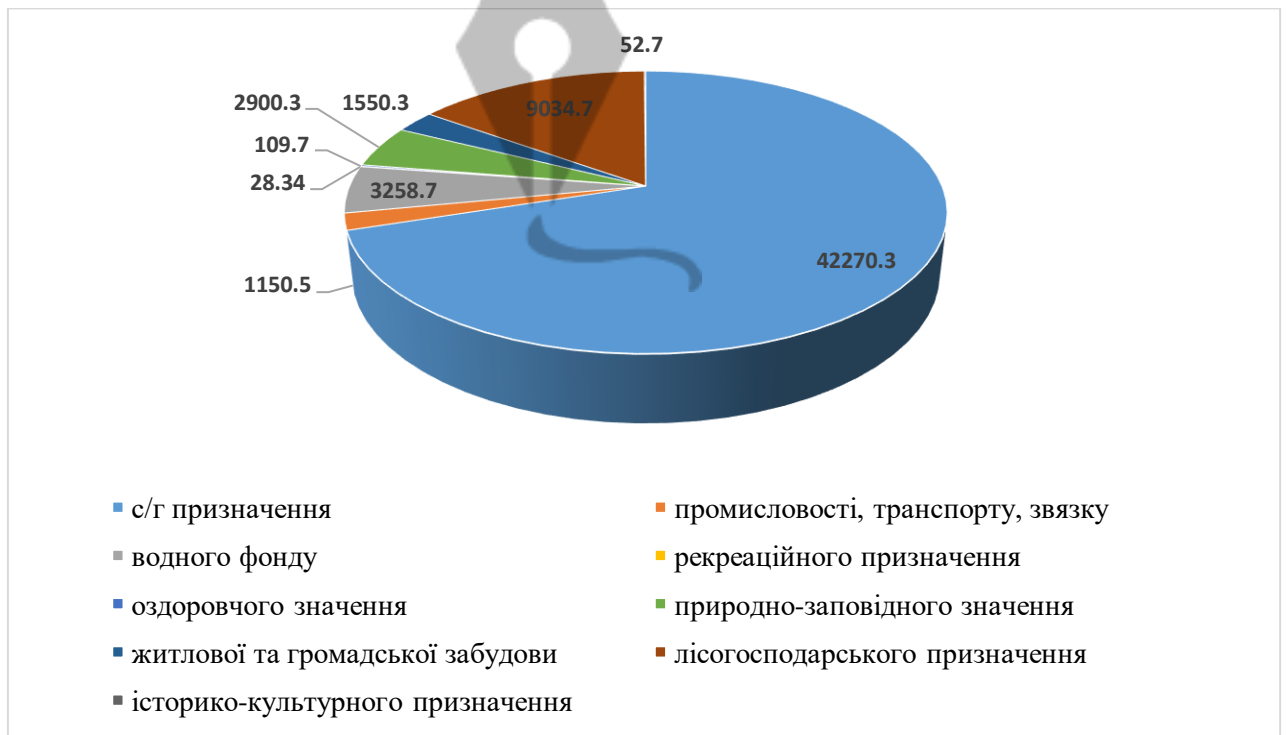

Рис.2.1. Структура земельного фонду України, тис. га.

Джерело: складено автором на основі [7]

Таким чином, дані рис.2.1 свідчать, що в Україні найбільшу питому вагу мають землі сільськогосподарського призначення. Землі рекреаційного призначення становлять 28,434 тис.га. Київська область відноситься до території з високим рівнем рекреаційного землекористування.

Представимо на рис.2.2. інформацію щодо земель рекреаційного призначення, зареєстрованих у державному земельному кадастрі на території України.

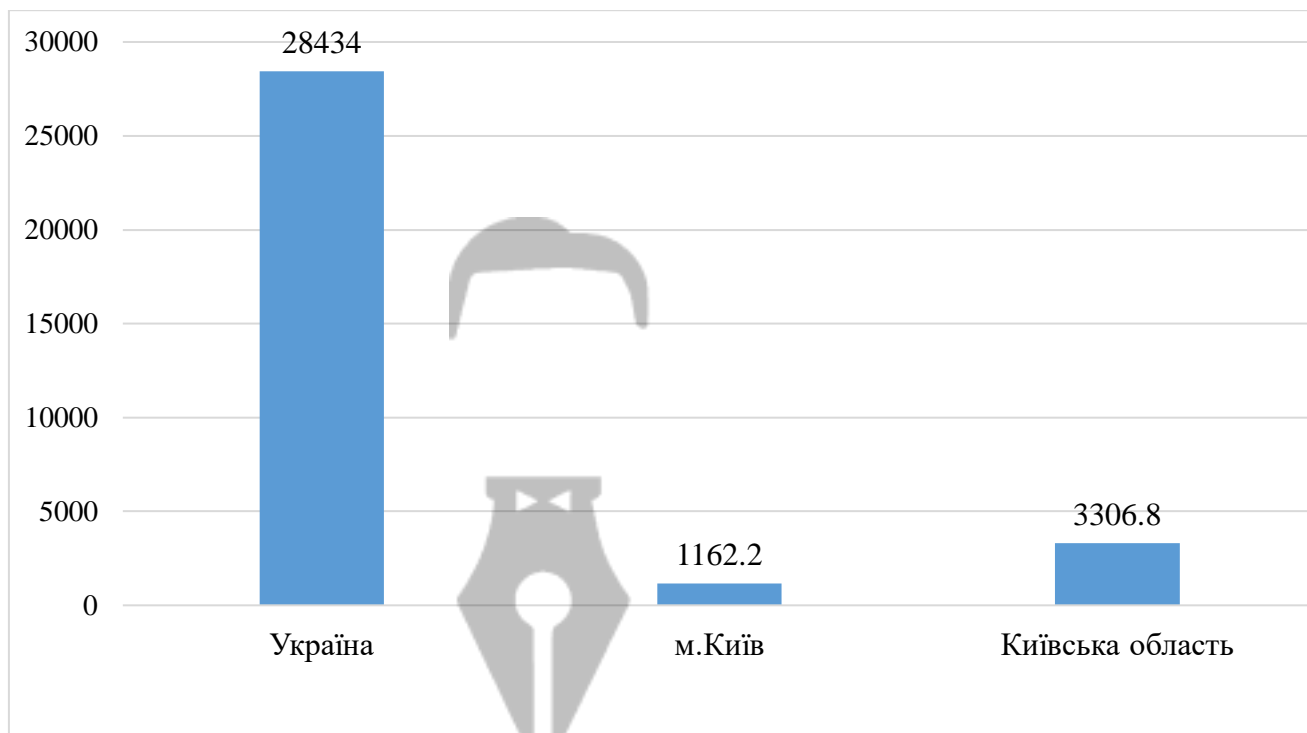

Рис.2.2. Земельні ресурси рекреаційного призначення, внесені до Державного земельного кадастру України

Джерело: складено автором на основі [44]

Площа Голосіївського району становить 15 635,56 тис.га, тобто 18,7% від загальної площі м.Києва. До складу Голосіївського району входять наступні історичні місцевості: Паньківщина, Передславине, Ямки, Саперна слобідка, Байкове, Забайков'я, Деміївка, Ширма, Цимбалів Яр, Добрий шлях, Голосіїв, Теремки, Феофанія, Лиса гора, Багринова гора, Мишоловка, Самбурки, Китаєво, Пирогів, Церковщина, Нижня Теличка, Корчувате, Віта, Острів Водників.

Представимо в табл.2.1 місце Голосіївського району серед інших районів м.Києва за чисельністю та щільністю населення.

Таблиця 2.1

**Місце Голосіївського району серед інших районів м.Києва за
чисельністю та щільністю населення станом на 01.01.2022**

Назва району	Чисельність населення	Щільність наявного населення
Голосіївський	160,0	1,569
Дарницький	130,0	2,627
Деснянський	147,0	2,509
Дніпровський	67,0	5,319
Оболонський	109,0	2,938
Печерський	20,0	7,962
Подільський	34,0	5,996
Святошинський	102,0	3,352
Солом'янський	40,0	9,277
Шевченківський	27,0	8,246
Усього м.Києва	836,0	3,502

Джерело: складено автором на основі [7]

Дані табл.2.1 свідчать, що Голосіївський район за чисельністю населення займає перше місце, а щільність наявного населення знаходиться на останньому місці. В Голосіївському районі розвинутий споживчий ринок, який представлений в табл.2.2.

Таблиця 2.2

Споживчий ринок Голосіївського району м.Києва

Назва	2019	2020	2021	Відхилення 2020/2019	Відхилення 2021/2020
Кількість підприємств торгівлі, з них:	1287	1302	1343	15	41
Магазинів	878	885	908	7	23
Підприємства ресторанного господарства	409	417	429	8	12
Зареєстрованих ринків	5	5	6	0	1

Джерело: складено автором на основі [7]

Таким чином, кількість підприємств торгівлі Голосіївського району м.Києва збільшилась на 15 одиниць у 2020 році та на 41 одиницю у 2021 році. Серед підприємств торгівлю найбільшу питому вагу займають магазини.

Важливою складовою соціально-економічного розвитку району є наявність наукових та культурних закладів, які представлені в табл.2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка наукових та культурних закладів Голосіївського району

м.Києва

Назва	2019	2020	2021	Відхилення 2020/2019	Відхилення 2021/2020
Науково-дослідні установи	18	18	19	0	1
Конструкторські бюро	1	1	1	0	0
Проектні установи	0	0	0	0	0
Філіали НАУ	28	28	28	0	0
Інші наукові установи	1	2	2	1	0
Театри	2	2	2	0	0
Кінозали	12	16	17	4	1
Кінотеатри	4	4	4	0	0
Бібліотеки	48	50	51	2	1
Музеї	4	4	5	0	1
Палац культури	0	0	0	0	0
Будинки культури	0	0	0	0	0
Парки культури і відпочинку	1	1	1	0	0

Джерело: складено автором на основі [7]

Дані табл.2.3 свідчать, що в Голосіївському районі зосереджено значну кількість культурних закладів, тому можна сказати, що район привабливий своїм відпочинком. Крім того, на території району знаходяться пам'ятки історії, культури тощо, які представлені в табл.2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка пам'яток культури та мистецтва Голосіївського району

м.Києва

Назва	2019	2020	2021	Відхилення 2020/2019	Відхилення 2021/2020
Історії, архітектури та містобудування	2016	218	219	2	1
Монументального мистецтва	26	28	28	2	0
Ландшафтний, садово-паркового мистецтва	3	3	3	0	0
Археології	4	4	4	0	0
Науки і техніки	0	0	0	1	0

Джерело: складено автором на основі [7]

РОЗДІЛ 3. СПРОБИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ГОЛОСІЇВСЬКОГО РАЙОНУ М.КИЄВА

3.2. Просторове управління рекреаційним землекористуванням

На рис.3.1. представлені основні шляхи вдосконалення поліпшення екологічної обстановки на рекреаційних землях із мінімальними витратами матеріальних і трудових ресурсів.

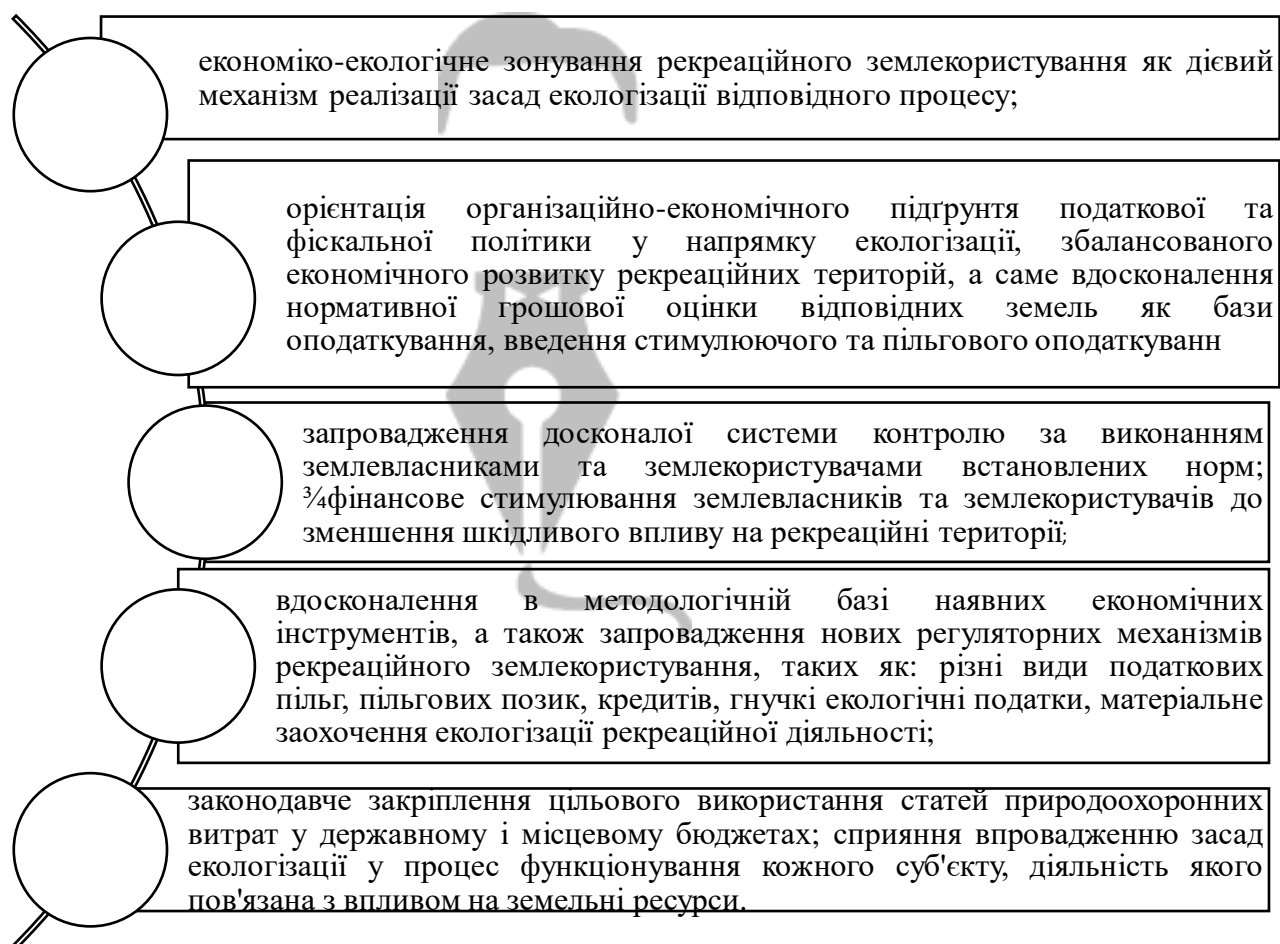

Рис.3.1. Основні шляхи вдосконалення поліпшення екологічної обстановки на рекреаційних землях

Джерело: складено автором

Основним засобом стратегії сталого розвитку м.Києва є державна підтримка рекреаційного землекористування. В рамках даної стратегії виникає необхідність інтеграції екологічної політики та вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління у галузі рекреації шляхом: удосконалення підходу до екологічного управління, зростання важелів державного екологічного контролю за рекреаційним землекористуванням та об'єктами рекреації, впровадження екологічної рекреації; використання економічних інструментів розвитку екологічного туризму, тобто розвитку рекреаційного землекористування на принципах екологізації.

В результаті дослідженні вітчизняного та зарубіжного досвіду вдосконалення екологічної політики природокористування нами запропоновані базові механізми та інструменти екологізації збалансованого розвитку рекреаційного землекористування (рис.3.2.).

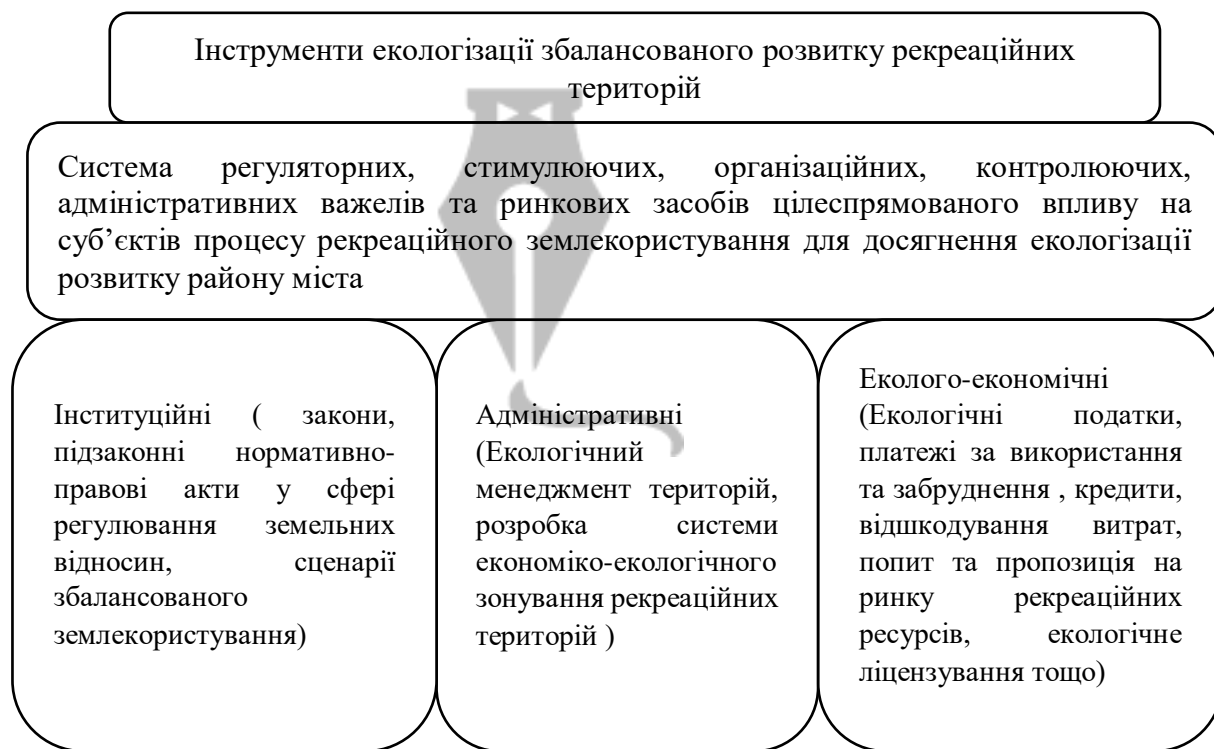

Рис.3.2. Інструментарій екологізації збалансованого розвитку рекреаційних територій Голосіївського району м.Києва

Джерело: складено автором

ВИСНОВКИ

На підставі систематизації наукового наробку відповідної сфери визначено, що для забезпечення збалансованого розвитку рекреаційних територій необхідна екологізація рекреаційного землекористування та надано авторське визначення цього поняття «як процесу впровадження системи інноваційних еколого-орієнтованих заходів по забезпеченню взаємоузгодженого соціо-еколого-економічного розвитку рекреаційних територій з метою отримання відповідних послуг, задоволення та відпочинку, при якому використання та відновлення природно-ресурсного потенціалу рекреаційних земель відбувається з врахуванням потреб наступних поколінь».

Аналіз обраної теми дослідження проводився на прикладі Голосіївського району м.Києва. Голосіївський район є найбільшим районом міста. Дослідження показали, що даний район міста має значну кількість історичних місць, культурних та наукових закладів, пам'яток культури та мистецтва. Окремо, було відзначено природно-заповідний фонд Голосіївського району м.Києва. Зелена зона займає більше 6000 га району. Найбільш відомим є Голосіївський національний парк, Лісники, Феопанія та інші. Наявність в межах міста національного природного парку є конкурентною перевагою району.

За результатами дослідження до стратегічного плану розвитку еколого-економічного використання земель рекреації запропоновано включити наступні аспекти: стрімкий розвиток рекреаційної галузі та підвищення ролі екодистинацій; перехід туристичної галузі на принципи економіки вражень; створення краундсорсингової рекреаційної Інтернет-платформи на засадах екологізації рекреаційного землекористування; використання форсайту в якості основного методу земельного стратегування; застосування комплексного підходу до формування механізму зонування земель рекреаційного призначення; налагодження механізмів державно-приватного партнерства; залучення інвестиційних ресурсів; рекреаційний напрямок рекультивації земель та активне залучення стейкхолдерів до екологізації рекреаційного землекористування.